ІКТ-орієнтована освіта майбутніх філологів у ЗВО України в кризовий час

Сіваченко Інна Вікторівна[1], Безцінна Жанна Павлівна[2], Стахмич Юлія Станіславівна[3]

Опубліковано	Секція	УДК
28.06.2023	Освіта/Педагогіка	378.046.4

DOI: http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.8096686

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. Інформаційно-комунікаційні технології осучаснюють освітнє середовище й організовують ефективне функціонування закладу вищої освіти. Мета статті полягає в здійсненні науково-педагогічного аналізу ІКТ-орієнтованої освіти майбутніх філологів й окресленні переваг її використання в умовах кризових ситуацій. Розглянуто сучасні підходи до визначення поняття ІКТ-орієнтованої освіти, проаналізовано її загальні й специфічні характеристики, виокремлено її компоненти й сформульовано їхні особливості. Детально проаналізовано застосування ІКТ у підготовці майбутніх філологів й описано найбільш перспективні засоби інформаційно-комунікаційних технологій. На основі наукової літератури описано переваги використання ІКТ-орієнтованої освіти. Розкрито труднощі ІКТ-орієнтованої освіти майбутніх філологів, які виникають у кризовий час, та запропоновано можливі шляхи їх вирішення.

Ключові слова: ІКТ-орієнтована освіта, майбутні філологи, інформаційно-комунікаційні технології, заклад вищої освіти, освітній процес.

ICT-based education of future philologists at the institutions of higher education in Ukraine in the crisis time

Summary. The article proves that information and communication technologies modernize educational environment and organize efficient functioning of a higher education institution. The aim of the research is to conduct scientific and pedagogical analysis of the notion of ICT-based education of future philologists and outline its advantages in the crisis time. The modern approaches to defining ICT-based education were revealed. The findings show that ICT-based education of future philologists means a special pedagogical system combining information educational resources, digital learning instruments, technologies of

[1] доктор філософії, доцент, кафедра англійської мови №2, НУ «ОМА», Навчально-науковий інститут навігації, Україна, 65052, Одеська обл., м. Одеса, вул. Дідріхсона, 8, https://orcid.org/0000-0002-4031-0746
[2] старший викладач, кафедра іноземних мов, Механічний факультет, Харківський національний автомобільно-дорожній університет, Україна, 61002, Харківська обл., м. Харків, вул. Ярослава Мудрого, 25, https://orcid.org/0009-0003-6887-2710
[3] кандидат філологічних наук, доцент кафедри філології та перекладу, Інститут гуманітарної підготовки та державного управління, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, Україна, 76019, Івано-Франківська обл., м. Івано-Франківськ, вул. Карпатська, 15, https://orcid.org/0000-0003-4661-822

knowledge assessment, and services of education process management focusing upon formation of future specialists in the sphere of linguistics as well as development of their professional competency. We proved that implementation of ICT-based education is especially important in the crisis time. In the article, general (humanism, interactivity, individualization, reasonability) and specific characteristics (multifunctionality, identification, regulatory learning, openness, flexibility, multidimensionality, meta-subjective character, innovation) of ICT-based education of future philologists were analyzed. Also, the article investigates the components of ICT-based education of future philologists. They include objective, methodological, content, organizational, educational-methodical, and control-assessment components. In addition, the research describes the most prospective instruments of information and communication technologies. On the basis of scientific literature, the advantages of using of ICT-based education, especially in the crisis time, were outlined. The main attention is drawn towards the study of the difficulties of ICT-based education of future philologists at the institutions of higher education in state of emergencies and the possible ways to counteract them were analyzed in details.

Keywords: ICT-based education, future philologists, information and communication technologies, institution of higher education, educational process.

Вступ

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується посиленням інформаційних процесів і технологічними трансформаціями, які впливають на виконання фахівцем завдань професійної діяльності. Водночас інформаційно-технологічна революція й тотальна комп'ютеризація суспільного життя спричинили зміни й у сфері освіти. Швидкі темпи поширення інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ) створили умови для запровадження ІКТ-орієнтованої освіти й вимагають реалізації якісно нових підходів й інструментів у системі підготовки майбутніх фахівців, у тому числі філологів. Тому реальні можливості покращення якості професійної підготовки студентів філологічних спеціальностей доречно пов'язують з використанням ІКТ в освітньому процесі [5].

Створення інноваційного середовища в закладах вищої освіти (далі – ЗВО) має важливе значення для модернізації підготовки майбутніх філологів і формування стійкої готовності до майбутньої успішної професійної діяльності в умовах інформаційного суспільства. Впровадження сучасних ІКТ, що являється орієнтиром розвитку сучасної системи вищої освіти в Україні, активно формує принципово нову парадигму освіти й виховання, а також сприяє підвищенню рівня навчально-методичного супроводу освітнього процесу, забезпечує доступність освітнього середовища та його ефективність [12].

Пандемія Covid-19 і діяльність ЗВО в умовах повномасштабної війни обумовили появу моделей організації освітнього процесу, орієнтованих на широке використання електронних освітніх ресурсів на основі інструментарію ІКТ і на оптимізацію знань в умовах кризових ситуацій [7; 11]. Вочевидь підготовка майбутніх філологів у ЗВО України передбачає не лише створення комфортного й безпечного для життя і здоров'я освітнього середовища, але й збереження якості, ефективності й результативності освітнього процесу з огляду на необхідність запровадження модернізаційних змін як провідного тренду реалізації підготовки здобувачів освіти.

Теоретичні й практичні аспекти використання ІКТ в освітньому процесі розглядали О. Галицька, М. Лозицька [3], Я. Гончаренко, В. Горбачук [4], О. Кравчина [8], Л. Мельник, О. Зарічна, Ю. Колядич [10], О. Стойка [14]. Зокрема питання ІКТ-орієнтованої освіти висвітлювали Я. Гончаренко, В. Горбачук [10], О. Кравчина [8], М. Сабер [18], С. Захея, Н. Малік, Н. Мунір [21]. У публікаціях деяких науковців (О. Кучерук,

С. Караман, О. Караман, Н. Віннікова [2], О. Галицька, М. Лозицька [3], Т. Гурова [5], С. Мартос, С. Климович [9], Л. Мельник, О. Зарічна, Ю. Колядич [10], А. Берестова, Н. Філяніна, Т. Суханова, Н. Лисенко, Т. Денищич, Л. Островська [15]) розглянуто використання ІКТ для формування фахових компетентностей у майбутніх філологів.

Окремі наукові праці присвячено організації освітнього процесу в кризовий час. Наприклад, темою наукових розвідок О. Олексієнко, О. Кузнєцової, О. Захарченко [11] є модернізація вищої освіти в умовах кризових явищ, а дослідження С. Поліщук [12] присвячено вивченню інноваційного розвитку вітчизняної освітньої системи в умовах незалежності й демократизації суспільства й впровадження ІКТ як підґрунтя імплементації модернізаційних змін. У наукових публікаціях М. Білецької, Л. Котової, Т. Підварко [1] розглянуто особливості комунікації викладача й студента з огляду на воєнний стан. Л. Кісіль [6], В. Корнієнко, І. Кипич [7] досліджували оптимізацію освітнього процесу, яка відбувається шляхом впровадження дистанційного навчання під час воєнного стану. Також проблема використання ІКТ в кризових умовах знайшла своє відображення в працях зарубіжних вчених (Дж. Гідая [16], А. Мутганна, М. Алмагфалі, А. Гайдер [17]), Х.-І. Позо, М. Перес Ачеверія, Б. Кабеллос, Д. Санчес [19]).

Водночас проблема ІКТ-орієнтованої освіти майбутніх філологів вимагає детального аналізу для забезпечення якісного освітнього процесу для здобувачів освіти в ЗВО. Особливої уваги потребує ця наукова проблема у зв'язку з новими реаліями функціонування системи вищої освіти в Україні в кризовий час.

Мета статті – з'ясувати поняття ІКТ-орієнтованої освіти, дослідити її характеристики й компоненти в контексті підготовки майбутніх філологів у ЗВО України, а також проаналізувати ІКТ-орієнтовану освіту, зосередивши увагу на аналітико-інформаційному обґрунтуванні переваг в умовах кризових явищ в системі вищої освіти.

Результати

Сучасний етап інформатизації освіти об'єктивно пов'язаний із широким використанням методів і засобів ІКТ, створенням цифрового середовища та його наповненням електронними інформаційними ресурсами, задіяння інструментів і сервісів ІКТ для розв'язування педагогічних завдань. Студіювання наукових праць [20] дає нам можливість стверджувати, що ІКТ – це засоби, дотичні до створення, збереження, обробки, передачі інформації й управління нею. Це поняття вживається для позначення всіх технологій, що використовуються учасниками освітнього процесу для спілкування й роботи з інформацією [10].

Інтеграція ІКТ у традиційну методику навчання урізноманітнює й осучаснює освітнє середовище [2], допомагає організувати ефективне функціонування ЗВО, сприяє створенню й реалізації ефективної ІКТ-орієнтованої освіти. Розглянемо підходи до інтерпретації поняття «ІКТ-орієнтована освіта» для подальшого вичленення її характеристик під час підготовки майбутніх філологів у ЗВО України.

Вітчизняні дослідники Я Гончаренко й В. Горбачук [4] зазначають, що ІКТ-орієнтована система навчання забезпечує цілеспрямований процес здобування теоретичних знань, формування професійних умінь і навичок, засвоєння різних способів пізнавальної діяльності здобувачами освіти й розвиток їхніх творчих здібностей на основі широкого використання ІКТ. За О. Кравчиною [8] ІКТ-орієнтоване навчальне середовище – це особистісно-орієнтоване середовище, яке передбачає широке використання різноманітних засобів ІКТ. У контексті підготовки майбутніх філологів ІКТ-орієнтована освіта означає навчальну систему ЗВО, яка б враховувала індивідуальні потреби й можливості здобувача освіти й використовувала ІКТ для підвищення ефективності освітнього процесу. М. Сабер [18] вважає, що ІКТ-орієнтована

освіта – це сукупність умов, які забезпечують навчальну взаємодію між викладачами й студентами за допомогою використання засобів ІКТ. Зважаючи на це, можемо стверджувати, що ІКТ-орієнтована освіта майбутніх філологів – це особлива педагогічна система, що об'єднує інформаційні освітні ресурси, інструменти цифрового навчання, технології контролю знань та сервіси управління освітнім процесом ЗВО, спрямовані на формування особистості майбутнього фахівця в галузі лінгвістики й розвиток його професійних знань, умінь і навичок.

Особливо актуальною є імплементація ІКТ-орієнтованої освіти в кризовий час, оскільки це дозволяє розширити можливості освітнього середовища й підвищити ефективність навчання здобувачів освіти [6]. Ми поділяємо думку вітчизняних й зарубіжних науковців (В. Корнієнко, І. Кипич [7], О. Олексієнко, О. Кузнецова, О. Захарченко [11], А. Мутганна, М. Алмагфалі, А. Гайдер [17]), які, розглядаючи особливості функціонування системи освіти в умовах сучасних викликів, виходять із того, що ІКТ здатні вирішити навчальні й наукові проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців й оптимізувати освітній процес, зважаючи на його особливості, що виникли внаслідок кризових явищ.

ІКТ-орієнтована освіта має сукупність взаємопов'язаних характеристик, які забезпечують ефективне функціонування системи професійної підготовки майбутніх фахівців у кризових умовах. Дослідники [3; 8; 12] виділяють загальні й специфічні характеристики ІКТ-орієнтованої освіти. До загальних відносять гуманізацію (спрямованість на розкриття здібностей здобувачів освіти й задоволення їхніх освітніх потреб), інтерактивність (створення постійної й активної взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу), індивідуалізацію (врахування індивідуальних відмінностей студентів), доцільність (передбачає створення освітнього середовища відповідно до поставленої мети й професійне спрямування змісту підготовки).

Специфічні характеристики ІКТ-орієнтованої освіти: багатофункціональність (дає змогу вирішувати складні спеціалізовані завдання в повсякденній і професійній діяльності, в тому числі в галузі філології), ідентифікація (вимагає проходження процедури ідентифікації учасниками освітнього процесу перед початком роботи), регламентне навчання (виконання вправ відбувається відповідно до певної інструкції чи набору правил), відкритість (передбачає доступ до електронних ресурсів для всіх учасників), гнучкість (володіє багатофункціональними властивостями й може застосовуватися для опанування різних знань чи широкого спектра навичок), багатомірність (передбачає включення різних розумових процесів і вмінь для формування професійної компетентності майбутнього філолога), надпредметність (застосовується ІКТ в різних типах навчальних ситуацій, у тому числі інтегрованих), інноваційність (використання нових або вдосконалених засобів ІКТ). Класифікація характеристик ІКТ-орієнтованої освіти представлена на рисунку 1.

ІКТ-орієнтована освіта майбутніх філологів визначається сукупністю компонентів, зв'язками між ними та їх взаємозалежністю. Компоненти цієї навчальної системи складають цільовий, методологічний, змістовий, організаційний, навчально-методичний і контрольно-оцінювальний [15; 21]. Тепер проаналізуємо компоненти ІКТ-орієнтованої освіти детальніше.

Цільовий компонент передбачає визначення цілей, головна з яких – це формування професійної компетентності майбутніх перекладачів. *Методологічний* компонент пов'язаний із обґрунтуванням концептуальних положень і педагогічних реалій функціонування ІКТ-орієнтованої освіти, імплементацією принципів і наукових підходів до організації й здійснення навчання майбутніх філологів засобами ІКТ.

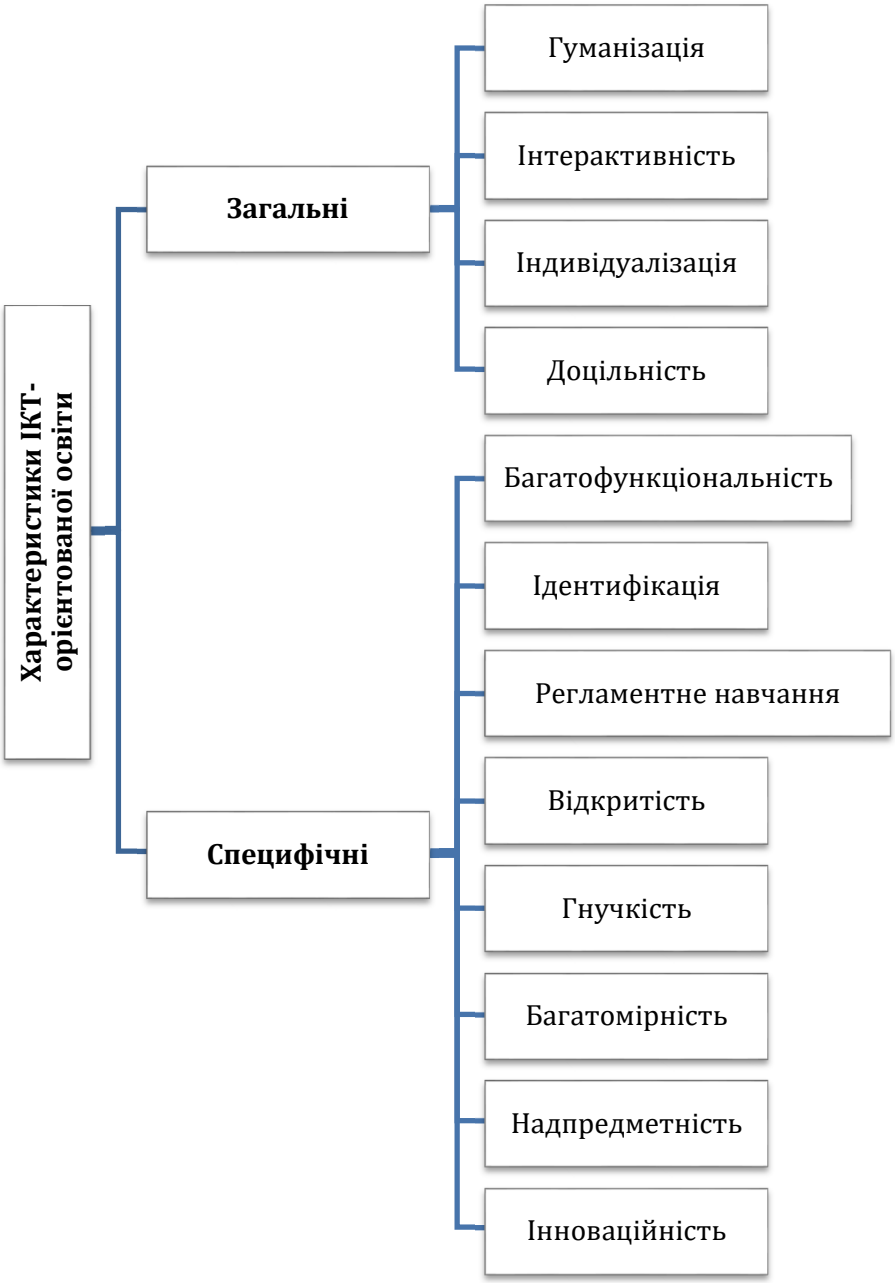

Рис. 1. Характеристики ІКТ-орієнтованої освіти

Джерело: розроблено авторами на основі [3; 8; 12].

Змістовий компонент охоплює змістові характеристики навчання майбутніх філологів у ЗВО, а саме: відображає зміст підготовки для відповідних освітніх програм і передбачає конструювання змісту навчальних дисциплін, зважаючи на зазначений фах. Наступний, *організаційний*, компонент, визначає педагогічні умови функціонування системи ІКТ-орієнтованої освіти майбутніх філологів, організаційні форми навчання, методи й інструменти ІКТ, які використовуються в освітньому процесі ЗВО в кризовий час.

Водночас *навчально-методичний* компонент стосується розробки навчально-методичного забезпечення освітніх компонентів, що являє собою сукупність інформаційно-методичних матеріалів та засобів ІКТ для забезпечення основних етапів освітнього процесу. *Контрольно-оцінювальний* компонент передбачає реалізацію моніторингу сформованості фахової компетентності майбутніх філологів за допомогою

комп‘ютерних оціночних систем, а також з’ясування ефективності функціонування ІКТ-орієнтованої освіти майбутніх філологів в ЗВО, виявлення й усунення недоліків.

Окремі дослідження [3; 9; 14; 15] присвячені висвітленню особливостей застосування ІКТ у підготовці майбутнього філолога. Найбільш перспективними засобами ІКТ вважаються: бібліотечні мережі й фонди, лабораторні практикуми, тренажери й програми для проведення тестування, інтерактивні тематичні блоки, мультимедійні програми, електронні підручники, презентації [15]; сервіси для спілкування в режимі реального часу, онлайн-дошка, платформи для створення інтерактивних плакатів, сервіси для проведення дистанційного навчання, YouTube [9]; хмарні технології [9; 14]; конструктори інтерактивних завдань, засоби контролю й діагностики, сервіси корекції розвитку студентів і вдосконалення викладацької майстерності майбутніх філологів [3].

ІКТ-орієнтована освіта й використання зазначених засобів має низку переваг. До них відносяться:

- підвищення ефективності й результативності навчання [2; 5; 9; 10; 19];
- формування професійної компетентності майбутніх філологів [2; 5; 9; 15];
- підвищення рівня навчальних досягнень студентів [5; 6; 15; 20];
- створення можливостей для позитивного міжособистісного спілкування між студентом і викладачем [1; 15; 20], покращення взаємодії між учасниками освітнього процесу [14];
- використання активних й інтерактивних стратегій навчання [2; 5; 9; 10; 15];
- орієнтація студентів на активне освоєння способів пізнання [9; 19];
- адаптація освітнього процесу до потреб здобувачів освіти [7];
- доступ до значного обсягу навчальної інформації [7; 10; 13; 15; 19];
- можливість широкого використання ілюстративного методу подання навчального матеріалу [13; 19; 21];
- підвищення мотивації студентів до навчання й майбутньої професійної діяльності в галузі філології [2; 9; 10; 19; 21];
- вдосконалення комунікативної компетентності здобувачів освіти [2; 5; 9; 10; 14; 15; 16];
- розвиток творчих здібностей студентів-філологів [2; 9; 15; 21];
- формування вміння вирішувати проблеми, в тому числі нестандартними методами [9; 19];
- розвиток інформаційної компетентності [2; 10; 16; 21];
- вдосконалення навичок успішного вирішення конфліктів [16; 19];
- можливість використовувати автентичний матеріал під час вивчення іноземної мови [10];
- ефективна організація самостійної роботи студентів [7; 10; 15; 21];
- забезпечення неперервності освітнього процесу [7; 12].

Окремо виділяють переваги ІКТ-орієнтованої освіти в кризових умовах, зокрема такі:

- доступ до навчання для всіх студентів, у тому числі й тих, які перебувають на окупованих територіях чи за кордоном внаслідок широкомасштабного вторгнення рф [6];
- уникнення необхідності перебувати в місцях масового скупчення під час повітряних тривог [6], а також забезпечення можливості продовження навчання, коли заклад освіти постраждав під час бойових дій [17];
- створення психолого-педагогічного комфорту під час навчання, відновлення почуття безпеки [1; 17];

- можливість реалізації принципу індивідуального підходу й вироблення сприятливих умов для розвитку особистості майбутнього фахівця [1; 11; 14; 19];
- посилення контролю за навчальною діяльністю здобувачів освіти й подолання епізодичного відставання через об'єктивні причини [17; 19];
- проведення індивідуальних консультацій з навчальної дисципліни [6; 7; 19];
- забезпечення моніторингу й управління освітнім процесом [11; 17; 20];
- здійснення швидких трансформаційних змін у післявоєнний час для відновлення системи вищої освіти [11; 17].

Водночас ІКТ-орієнтована освіта майбутніх філологів у ЗВО стикається з низкою проблемних питань, які виникають у кризовий період. Серед таких труднощів виокремлюють: брак упевненості щодо стратегічного планування, порушення координованості всіх ланок діяльності ЗВО [11]; недостатнє матеріально-технічне забезпечення ЗВО [11; 12]; недостатнє науково-методичне забезпечення ЗВО [13]; недостатньо розроблені методики використання сучасних ІКТ в освітньому процесі [2; 5; 7; 21]; недостатня підготовка викладачів до використання засобів ІКТ в освітньому процесі, в тому числі в кризовий час [1; 2; 5; 13]; відсутність у викладачів мотивації до використання сучасних ІКТ [13; 18]; низький рівень ІКТ-компетентності студентів-філологів [10; 16; 18]; неможливість реалізувати студентоцентроване навчання [18; 21]; недостатній рівень реалізації компетентнісного підходу до навчання [15]; неможливість підтримання стану психологічного комфорту в студентів під час спілкування онлайн з викладачем чи з комп'ютером [7].

У таблиці 1 представлено детальний аналіз труднощів ІКТ-орієнтованої освіти майбутніх філологів і можливі шляхи їх вирішення в ЗВО України.

Таблиця 1

Труднощі ІКТ-орієнтованої освіти майбутніх філологів і шляхи їх вирішення

Проблеми ІКТ-орієнтованої освіти	**Шляхи вирішення труднощів ІКТ-орієнтованої освіти**
брак упевненості щодо стратегічного планування, порушення координованості всіх ланок діяльності ЗВО	зосередження зусиль на вирішенні нагальних проблем; створення безпечних умов навчання; участь у програмах підтримки закордонних організацій; створення простору для співпраці із закордонними ЗВО.
недостатнє матеріально-технічне забезпечення ЗВО	децентралізація вищої освітою; залучення бюджетних і донорських коштів; постійне вдосконалення матеріально-технічного забезпечення; врахування ризиків для ЗВО в умовах воєнного стану
недостатнє науково-методичне забезпечення ЗВО	оновлення змісту й організаційних форм освітнього процесу; можливість коригування навчальної програми, враховуючи наявні засоби; створення навчальних методик з використанням ІКТ для курсів, які викладаються.
недостатньо розроблені методики використання сучасних ІКТ в освітньому процесі	поєднання традиційних й інноваційних методів; запровадження технології змішаного навчання; фокусування на використанні активних й інтерактивних технологій навчання; урізноманітнення навчання внаслідок зміни методів навчання;

	підвищення ефективності самостійної роботи студентів.
недостатня підготовка викладачів до використання засобів ІКТ в освітньому процесі	підвищення кваліфікації викладачів ЗВО щодо використання ІКТ в освітньому процесі; вивчення й запровадження передового закордонного досвіду використання ІКТ у системі вищої філологічної освіти; самоосвіта науково-педагогічних працівників, у тому числі з допомогою закордонних електронних курсів.
відсутність у викладачів мотивації до використання сучасних ІКТ	модернізація форм, методів і принципів навчання; здійснення наукових досліджень в галузі використання ІКТ в освітньому процесі; стажування в закордонних ЗВО.
низький рівень ІКТ-компетентності студентів-філологів	розвиток навичок критичного мислення; удосконалення інформаційного забезпечення освітнього процесу; організація роботи з різними електронними джерелами інформації.
неможливість реалізувати студентоцентроване навчання	забезпечення зворотного зв'язку між викладачем і здобувачами освіти; наближення освіти до потреб майбутнього філолога; створення умов для продуктивного навчання здобувачів освіти; використання активних й інтерактивних технологій навчання для створення позитивної взаємодії між учасниками освітнього процесу; розкриття творчого потенціалу студента-філолога.
недостатній рівень реалізації компетентнісного підходу до навчання	використання ігор і типових професійних ситуацій; розвиток здібностей до неперервної освіти й самовдовконалення; вдосконалення самоконтролю; формування індивідуальних професійно орієнтованих мотивів та ціннісних орієнтацій.
неможливість підтримання стану психологічного комфорту в студентів під час спілкування онлайн з викладачем чи з комп'ютером	створення сприятливої атмосфери під час навчання; організація групових форм роботи для забезпечення горизонтального спілкування під час навчання; формування навичок саморегуляції в екстремальних ситуаціях; формування готовності до змін і фокусування на майбутніх життєвих успіхах; використання методів соціально-психологічного тренінгу.

Джерело: розроблено авторами на основі [1; 6; 7; 11; 14; 15; 17; 19]

Висновки

Створення інноваційного середовища в ЗВО має важливе значення для модернізації підготовки майбутніх філологів й формування стійкої готовності до майбутньої успішної професійної діяльності в межах інформаційного суспільства. Впровадження сучасних ІКТ активно формує принципово нову парадигму освіти й виховання, а також сприяє підвищенню рівня навчально-методичного супроводу освітнього процесу, забезпечує доступність освітнього середовища та його ефективність. Пандемія Covid-19 і діяльність ЗВО в умовах повномасштабної війни

обумовили появу моделей організації освітнього процесу, орієнтованих на широке використання електронних освітніх ресурсів на основі інструментарію ІКТ. Пояснено, що ІКТ – це засоби, дотичні до створення, збереження, обробки, передачі інформації й управління нею, а інтеграція ІКТ у традиційну методику навчання урізноманітнює й осучаснює освітнє середовище, допомагає організувати ефективне функціонування ЗВО, сприяє створенню й реалізації ефективної ІКТ-орієнтованої освіти.

Розглянуто сучасні підходи до визначення поняття ІКТ-орієнтована освіта. З'ясовано, що це сукупність умов, які забезпечують навчальну взаємодію між викладачами й студентами за допомогою використання засобів ІКТ. У цьому контексті ІКТ-орієнтована освіта майбутніх філологів тлумачиться як особлива педагогічна система, що об'єднує інформаційні освітні ресурси, інструменти цифрового навчання, технології контролю знань і сервіси управління освітнім процесом ЗВО, спрямовані на формування особистості майбутнього фахівця в галузі лінгвістики й розвиток його професійних знань, умінь і навичок. Доведено, що особливо актуальною являється імплементація ІКТ-орієнтованої освіти в умовах кризових ситуацій. У статті проаналізовано характеристики ІКТ-орієнтованої освіти, які забезпечують ефективне функціонування системи професійної підготовки майбутніх фахівців у кризових умовах. Виділено загальні (гуманізація, інтерактивність, індивідуалізація, доцільність) і специфічні характеристики (багатофункціональність, ідентифікація, регламентне навчання, відкритість, гнучкість, багатомірність, надпредметність, інноваційність). Описано компоненти ІКТ-орієнтованої освіти майбутніх філологів: цільовий, методологічний, змістовий, організаційний, навчально-методичний і контрольно-оцінювальний.

У статті здійснено детальний аналіз особливостей застосування ІКТ у підготовці майбутнього філолога й, на основі наукових джерел, виокремлено найбільш перспективні засоби ІКТ, а також окреслено їхні переваги, в тому числі в умовах кризи. Значна увага була приділена дослідженню труднощів ІКТ-орієнтованої освіти майбутніх філологів у ЗВО, які виникають у кризовий час. Серед них виокремлено: брак упевненості щодо стратегічного планування, порушення координованості всіх ланок діяльності ЗВО; недостатнє матеріально-технічне забезпечення ЗВО; недостатнє науково-методичне забезпечення ЗВО; недостатньо розроблені методики використання сучасних ІКТ в освітньому процесі; недостатня підготовка викладачів до використання засобів ІКТ в освітньому процесі; відсутність у викладачів мотивації до використання сучасних ІКТ; низький рівень ІКТ-компетентності студентів-філологів; неможливість реалізувати студентоцентроване навчання; недостатній рівень реалізації компетентнісного підходу до навчання; неможливість підтримання стану психологічного комфорту в студентів під час спілкування онлайн з викладачем чи з комп'ютером. У дослідженні висвітлено детальний аналіз можливих шляхів їх вирішення.

В подальшому слід приділити увагу розробці моделі професійної підготовки майбутніх філологів у ЗВО України шляхом використання ІКТ і визначенню основних напрямів підвищення ефективності вищої філологічної освіти в контексті імплементації ІКТ-орієнтованої освіти.

Список використаних джерел

1. Білецька М. В., Котова Л. М., Підварко Т. О. Особливості комунікації викладача та студента в умовах воєнного стану. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)*. 2022. № 13 (18). С. 55–67. DOI: https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-13(18)-55-67 (дата звернення: 6.06.2023).

2. Використання ІКТ для формування фахових компетентностей у майбутніх учителів української мови та літератури / О. А. Кучерук та ін. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. Т. 71, № 3. С. 196–214. DOI: https://doi.org/10.33407/itlt.v71i3.2814 (дата звернення: 6.06.2023).
3. Галицька О. Б., Лозицька М. П. Основні напрями імплементації інформаційно-комунікаційних технологій у процес навчання німецької мови студентів-філологів. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2022. Т. 88, № 2. С. 56–73. DOI: https://doi.org/10.33407/itlt.v88i2.4686 (дата звернення: 6.06.2023).
4. Гончаренко Я. В., Горбачук В. О. Модель комп'ютерно-орієнтованої методичної системи навчання статистики студентів економічних спеціальностей педагогічних університетів. *Фізико-математична освіта*. 2021. Т. 27, № 1. С. 36–44. DOI: https://doi.org/10.31110/2413-1571-2021-027-1-006 (дата звернення: 6.06.2023).
5. Гурова Т. Формування інформаційно-комунікативної компетентності студентів-філологів на заняттях з англійської мови. *Молодь і ринок*. 2018. № 5 (160). С. 68–74. DOI: https://doi.org/10.24919/2308-4634.2018.133882 (дата звернення: 6.06.2023).
6. Кісіль Л. М. Дистанційне навчання нерідної мови іноземних студентів в умовах воєнного стану. *Освітній процес в умовах воєнного стану в Україні*: матеріали всеукр. наук.-пед. підвищення кваліфікації. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 188–191.
7. Корнієнко В., Кипич І. Оптимізація освітнього процесу шляхом впровадження дистанційного навчання під час воєнного стану. *Проблеми інтеграції освіти, науки та бізнесу в умовах глобалізації*: матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. : тези доповідей, м. Київ, 7 жовтня 2022 року. Київ: КНУТД, 2022. С. 51–52. URL: https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/20210 (дата звернення: 6.06.2023).
8. Кравчина О. Є. Використання комп'ютерно-орієнтованого навчального середовища для розвитку підприємницької діяльності учнів (європейський досвід). *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота».* 2020. № 1 (46). С. 174–179. DOI: https://doi.org/10.24144/2524-0609.2020.46.174-179 (дата звернення: 6.06.2023).
9. Мартос С. А., Климович С. М. Групові форми роботи із використанням ІКТ у підготовці вчителя-філолога. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.* 2021. Т. 2, № 40. С. 91–97. DOI: https://doi.org/10.24919/2308-4863/40-2-15 (дата звернення: 6.06.2023).
10. Мельник Л. В., Зарічна О. В., Колядич Ю. В. Застосування інформаційно-комунікаційних технологій у процесі формування іншомовної комунікативної компетентності студентів гуманітарних спеціальностей. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2021. № 62. С. 38–45. DOI: https://doi.org/10.31652/2412-1142-2021-62-38-45 (дата звернення: 6.06.2023).
11. Олексієнко О. Г., Кузнецова О. А., Захарченко О. В. Модернізація вищої освіти в умовах кризових явищ. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)*. 2022. № 13 (18). С. 374–385. DOI: https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-13(18)-374-385 (дата звернення: 6.06.2023).
12. Поліщук С. Інноваційний розвиток вітчизняної освітньої системи в умовах незалежності і демократизації суспільства. *Педагогічна освіта: теорія і практика* : збірник наукових праць. 2019. № 27. С. 82–87. URL: http://pedosv.kpnu.edu.ua/article/view/186754 (дата звернення: 6.06.2023).

13. Стойка О. Я. Використання ІКТ в процесі професійної підготовки вчителів в Україні. *Наука і техніка сьогодні. Серія: Право, економіка, педагогіка, техніка, фізико-математичні науки.* 2022. № 14 (14). С. 256–263. DOI: https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-14(14)-256-263 (дата звернення: 6.06.2023).
14. Стойка О. Я., Веремієнко В. О. Роль ІКТ у формуванні професійних компетентностей майбутніх викладачів. *Інноваційна педагогіка*. 2023. Т. 1, № 56. С. 221–224. DOI: https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/56.1.46 (дата звернення: 6.06.2023).
15. Application of information and communication technologies in linguistics: influence on competencies and learning outcomes of students / A. Berestova et al. *Laplage em Revista (International).* 2021. Vol. 7, No Extra C. P. 495–506.
16. Hidayah J., Prihantoro. ICT-Based Learning in New Normal Era: Viewed from Practice and Impact in ELT Classroom. *English Franca: Academic Journal of English Language and Education*. 2022. Vol. 6, No. 1. P. 37–64. DOI: https://doi.org/10.29240/ef.v6i1.4116 (дата звернення: 6.06.2023).
17. Muthanna A., Almahfali M., Haider A. The Interaction of War Impacts on Education: Experiences of School Teachers and Leaders. *Education Sciences.* 2022. Vol. 12, No. 10. 719. DOI: https://doi.org/10.3390/educsci12100719 (дата звернення: 6.06.2023).
18. Saber M. D. ICT-based Education: Its Effect on Teaching and Learning. *El Omda Review in Linguistics and Discourse Analysis.* 2021. Vol. 5, No. 02. P. 503–519. URL: http://search.shamaa.org/PDF/Articles/AEOlad/OladVol5No2Y2021/olad_2021-v5-n2_503-519_eng.pdf (дата звернення: 6.06.2023).
19. Teaching and Learning in Times of COVID-19: Uses of Digital Technologies During School Lockdowns / J.-I. Pozo et al. *Frontiers in Psychology*. 2021. Vol. 12. 656776. DOI: https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.656776 (дата звернення: 6.06.2023).
20. Vargas-Montoya L., Gimenez G., Fernández-Gutiérrez M. ICT use for learning and students' outcomes: Does the country's development level matter? *Socio-Economic Planning Sciences*. 2023. Vol. 87, Part A. 101550. DOI: https://doi.org/10.1016/j.seps.2023.101550 (дата звернення: 6.06.2023).
21. Zaheer S., Malik N. J., Munir N. The Use of Information Communication Technology in the Classroom: Opportunities and Challenges for University Teachers. *Bulletin of Business and Economics*. 2021. Vol. 10, No. 4. P. 139–150. URL: https://www.bbejournal.com/index.php/BBE/article/view/310 (дата звернення: 6.06.2023).